

17 RENTGENSKO (RTG) SLIKANJE ZGORNJEGA UDA

Matej Strnad

1. Kaj je rentgensko slikanje?

Rentgensko slikanje je način prikaza struktur v telesu, pri katerem uporabljamo rentgenske žarke. *Rentgenski žarki* so elektromagnetno valovanje, ki prehajajo skozi telo. Pri prehodu elektromagnetnega valovanja skozi telo le-to oslabi v odvisnosti od strukture telesa, skozi katero prehaja. Tako je oslabitev večja pri prehodu skozi gostejšo snov (npr. kost), kot pa pri prehodu skozi manj gosto snov (npr. mišico). Po prehodu skozi telo rentgenske žarke zberemo na fotografski film.

Strukture, ki nam jih prikažejo, pa lahko shranimo ali na filmu ali v digitalni obliki. Rentgensko slikanje je neboleča preiskava.

2. Kakšen je namen rentgenskega slikanja zgornjega uda?

Namen rentgenskega slikanja zgornjega uda je postavitve diagnoze ali spremljanje določenih **bolezni**, ki se nanašajo na strukture zgornjega uda, in sicer: *aseptične nekroze* (tj. odmrtja dela kosti), *spremembe na okostju zaradi motene preskrbe z vitamini* (rahitis), *vnetne spremembe kosti* (akutni in kronični osteomielitis), *bolezni sklepov* (spremembe sklepov zaradi vnetja in »obrade«), *sistemske in politopne spremembe na okostju* (ahondroplazija, eksostoze...), *kostni tumorji* (benigni in maligni tumorji, kostni zasevki) in **poškodbe**.

3. Kdo opravlja rentgensko slikanje zgornjega uda?

Rentgensko slikanje zgornjega uda opravljajo v vseh bolnišnicah, na oddelkih za radiologijo, v zdravstvenih domovih in zasebnikih, ki izpolnjujejo pogoje za opravljanje te diagnostične preiskave.

4. Kdo vas na preiskavo napoti?

Na rentgensko slikanje zgornjega uda vas lahko napoti zdravnik družinske medicine, če oceni, da je to potrebno, npr. pri sumu na degenerativne ali vnetne bolezenske spremembe. Pri poškodbah zgornjega uda vas bo na rentgensko slikanje zgornjega uda napotil kirurg – travmatolog, v primeru degenerativnih sprememb na zgornjem udu pa kirurg – ortoped. Za potrebe izvajanja fizioterapije vas lahko na slikanje napoti zdravnik specialist fizikalne medicine.

Z napotnico se naročite pri enem od izvajalcev, kjer vam bodo določili datum preiskave. Na vrsto boste prišli ob različnem času, odvisno od diagnostičnega problema in izvajalca. V nujnih oz. urgentnih primerih boste preiskavo opravili takoj.

5. Kako se na preiskavo pripravite?

Za rentgensko slikanje zgornjega uda *ne potrebujete posebne priprave*. Priporočljivo je, da pred slikanjem odstranite oblačila z zgornjega uda in da *odstranite morebiten nakit* (uhane, verižico, prstane, zapestnice), saj se kovinski predmeti vidijo na rentgenski sliki in lahko motijo interpretacijo izvida.

Če ste noseči oz. obstaja možnost, da bi lahko bili noseči, morate pred preiskavo to povedati zdravniku ali rentgenskemu tehniku. Čeprav pri rentgenskem slikanju zgornjega uda plod ni neposredno izpostavljen rentgenskim žarkom, ga bo rentgenski tehnik pred sevanjem dodatno zaščitil, zato je priporočljivo, da pred slikanjem poveste, če ste noseči.

6. Kako preiskava poteka?

Preiskava se opravi *ambulantno* in ne zahteva sprejema v bolnišnico. Rentgensko slikanje zgornjega uda se ponavadi opravlja stoje. Zgolj v primerih, ko bolnik ne more stati, se preiskava lahko opravi tudi v ležečem položaju. Rentgenski tehnik vas bo pred slikanjem ustrezno namestil, nato pa bo zapustil prostor slikanja in za zaščitnim zidom oz. iz druge sobe sprožil slikanje. Ko rentgenski tehnik zapusti sobo, morate stati pri miru. Samo slikanje je neboleče. Po končanem slikanju je potrebno nekaj minut za razvoj slik, ki jih nato odčita zdravnik rentgenolog.

7. Koliko časa traja preiskava?

Rentgensko slikanje zgornjega uda traja *nekaj minut*, temu pa sledi še obdelava slike, ki prav tako traja nekaj minut. Samo obsevanje traja le delček sekunde.

8. Kakšne neprijetnosti lahko pričakujete?

Rentgensko slikanje zgornjega uda je *neboleča preiskava*. Ponavadi so sobe kjer izvajajo preiskave, zaradi rentgenskih aparatov ohlajene.

9. Kakšne so nevarnosti preiskave?

Ionizirajoča sevanja, kamor spada slikanje z rentgenskimi žarki, povzročajo dve vrsti okvar, somatične in genetične. Prve se pojavijo izključno na obsevani osebi, druge na obsevani osebi pri potomcih.

Somatične oz. telesne okvare so zaradi rentgenskih pregledov pri bolnikih izredno redke in so posledica grobe kršitve pravil zaščite. Zlasti ob neupoštevanju pravil zaščite so možne

somatične poklicne okvare (razvoj levkemije, malignih tumorjev, sprememb na koži pri radioloških inženirjih).

Vsako rentgensko sevanje *poveča tveganje za razvoj rakaste bolezni*. Vendar je pri rentgenskem slikanju zgornjega uda tveganje zelo majhno.

Rentgenski žarki *lahko poškodujejo razvijajoči se plod*, zato rentgensko slikanje v času nosečnosti, razen v nujnih primerih, odsvetujemo.

10. Kdaj bodo znani izvidi preiskave?

Izvid rentgenskega slikanja zgornjega uda je znan *nekaj minut po zaključku preiskave* (v nujnih primerih) ali v nekaj dneh (nenujne preiskave), ko radiolog odčita radiograme in napiše izvid.

11. Čemu bodo izvidi služili?

Izvidi rentgenskega slikanje zgornjega uda bodo služili za postavitve diagnoze nekaterih bolezni, pa tudi za spremljanje zdravljenja določenih bolezni, kot so poškodbe oz. zlomi, degenerativne bolezni, vnetja, tumorji... Izvidi radiogramov zgornjega uda pomagajo zdravniku tudi pri odločitvi glede nadaljnega ukrepanja, o uporabi morebitnih dodatnih preiskav, o napotitvah k usmerjenemu specialistu ali v bolnišnico zaradi nadaljnega zdravljenja.